

פרשת בהעלותך: 'מי יאכילנו בשר' – מקור התאוה

הרב גור גלון- ישיבת הר ברכה

אנו מוצאים בפרשתנו רצף של חטאים ונפילות של עם ישראל, אווירה של תלונות וחוסר שביעות רצון. זה מתחיל מתלונות סתמיות – "ויהי העם כמתאוננים רע באזני ה' וישמע ה' ויחר אפו ותבער בם אש ה' ותאכל בקצה המחנה, ויצעק העם אל משה ויתפלל משה אל ה' ותשקע האש..." וממשיך בתלונות נוספות "והאספסוף אשר בקרבו התאוה תאוה, וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכלנו בשר, זכרנו את הדגה אשר נאכל במצרים חנם, את הקישואים ואת האבטיחים ואת החציר ואת הבצלים ואת השומים ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המן עינינו..."

התלונות, הבכיות והאווירה הקשה והלא נעימה, מגיעים אחרי ניסי יציאת מצרים, קריעת ים סוף, החיים הפלאיים במדבר ומתן תורה. משה רבנו מרגיש שקשה לו לעמוד במציאות שנוצרה, ופונה לה': "ויאמר משה אל ה' למה הרעות לעבדך ולמה לא מציתי חן בעיניך לשום את משא כל העם הזה עלי? מאין לי בשר לתת לכל העם הזה? לא אוכל אנכי לבדי לשאת את כל העם הזה כי כבד ממני, ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרוג, אם מצאתי חן בעיניך, ואל אראה ברעתי".

ואז מגיעה התגובה האלוקית, לבקשתו של משה: "ויאמר ה' אל משה אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, אשר ידעת כי הם זקני העם ושוטרי, ולקחת אתם אל אהל מועד והתייצבו שם עמך וירדתי ודברתי עמך שם ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם ונשאו אתך במשא העם ולא תשא אתה לבדך...". ולגבי בקשת הבשר אומר הקב"ה: "ואל העם תאמר התקדשו למחר ואכלתם בשר... ונתן יהוה לכם בשר ואכלתם לא יום אחד תאכלון ולא יומים ולא חמשה ימים ולא עשרה ימים ולא עשרים יום עד חדש ימים עד אשר יצא מאפכם והיה לכם לזרא, יען כי מאסתם את ה' אשר בקרבכם...".

משה מבצע את דבר ה': "ויאסוף שבעים איש מזקני העם ויעמד אתם סביבת האהל וירד ה' בענן וידבר אליו ויאצל מן הרוח אשר עליו וייתן על שבעים איש הזקנים... ויאסף משה אל המחנה הוא וזקני ישראל ורוח נסע מאת ה' ויגז שלום מן הים... הבשר עודנו בין שניהם טרם יכרת ואף ה' חרה בעם וייד ה' בעם מכה רבה מאד...".

לכאורה היינו מצפים שסדר הדברים יהיה הפוך. הרי בני ישראל מתלוננים על הבשר שחסר להם, ואם כן הרי צריך להקדים את המענה אליהם, ולהבטיחם כי יאכלו בשר, ורק לאחר מכן לומר למשה רבינו שיתווספו אליו שבעים זקנים לשאת במשא העם. אבל התורה מקדימה את התשובה לבקשתו של משה שיהיה לו סיוע בהנהגה, ורק לאחר מכן מתייחסת לבקשת הבשר של העם.

יתר על כן, נראה שיש קשר מהותי בין האירועים, בשניהם מוזכר עניין האסיפה, ועניין הרוח.

מסביר הרב אברהם שפירא זצ"ל, שבקשת הבשר נבעה מכך שלבני ישראל היו חסרות מעלות רוחניות, ואלמלא אותו חיסרון לא היו מגיעות התלוונות, לא הייתה מגיעה בקשת הבשר.

"הטענה על חוסר גשמיות, נובעת ביסודה מריקנות רוחנית, ולכן בשעה שיתמנו הסנהדרין, כאלו שיזכו שתנוח עליהם הרוח אשר עליך, הם הם יהיו התשובה ומרפא היסודי והשורשי. אולם כרגע שהעם מרגיש שחסר לו הבשר, ינתן להם גם מחסורם זה, אולם בנתינת הבשר אין מזור אמיתי לחסרונו, התשובה האמיתית היא, אספה לי שבעים איש, תוספת ברוחניות, תוספת במרביצי תורה ורבנים בעלי רוח".

כלומר לשיטת הרב שפירא, מקור התלוונות התאוה הוא הריקנות, היובש הרוחני, שמוביל את האדם, לתחושת חסרון, להרגשת ריק, וממילא לתלוונות ותאוות, וברגע שהאדם והעם יתמלאו ברוחניות, התאוות יופנו למקומות אחרים, כדברי חז"ל, במסכת מכות: "אוהב כסף לא ישבע כסף – זה משה רבנו", שתאב לעוד רוח, לעוד קרבת ה', לעוד קדושה.

לכן לפני שמגיע הבשר להשבעת הרצון העכשווי, ניתן פתרון לדבר המהותי, לחסרון הרוחני, וניתן להסביר שמי שלא ייקח ויקבל את הפתרון הרוחני, מי שלא יזכה להתמלאות רוחנית, תאוות לבשר תמיתהו, כי יאכל עד שימות מאכילתו, ולכן מחוייב המציאות שקודם כל יינתן הפתרון לשורש הבעיה, ורק לאחריו ימולאו הצרכים הרגעיים.

הרב קוק מעמיק לבאר, מנין מגיעה התאוה בחיינו:

"מה שלוקחים לעצמו, זהו כשיעור הראוי. וההשרשה שיתאוה לקחת יותר מהראוי לו, מפני שבאמת צריך לחלק שלל לפחותים ממנו...".

התאוה לקחת יותר מהנצרך, נובעת באמת מהרצון הנטוע בנו להשפיע, לתת ולהעניק.

כמו שאומרים חז"ל: "ונוות בית תחלק שלל – ונוות בית, הנווה שבבית את מחלקת שלל למטה, הנווה שבבית זה משה, שנאמר: בכל ביתי נאמן הוא, ואת נותנה לו והוא מחלקת שלל לתחתונים".

אך שאין הכוונה נכונה, התאוה לתת ולהעניק, מתהפכת לתאוה לקחת לעצמו, והדברים מתחברים, שיש ריקנות רוחנית, האדם לא רואה את הערך והאידיאל, וממילא התאוה מופנת למילוי עצמי-גשמי-אגואיסטי, אך שהאדם מתמלא באידאלים וערכים, התאוה מופנית לעשייה חיובית, לנתינה, להענקה, לעשיית טוב וחסד..

מסיים הרב שפירא: "מפרשה זו למדנו, כי הרפואה הנכונה והאמיתי לכל מדוי ישראל, היא התעלות הרוחנית, האדרת והגברת צדדיה הרוחניים של האומה, ע"י מרביצי תורה, אשר שכינה עימם, ומכוחם יקבל כל אחד את כוחו בעבודת ד' אל מול כל הניסיונות המתקרבים ע"י האספסוף".

גם בימינו כל הרצונות המחריבים, התאוות שמתגלות, הם כתוצאה מחוסר בהכוונה נכונה, חוסר במילוי רוחני, חוסר בתורה, ותפקידנו בעת הזאת, להרבות מאד בללמד תורה, תורה שתאיר את כל צדדי החיים, שתאיר את מקור כל התחושות והרצונות, התאוות ונטיות, ותאיר אותם באור של קדושה ותורה.